

Streszczenie pracy doktorskiej Joanny Boślak-Górniok

***Lamentacje i Medytacje* klawesynowe Johanna Jacoba Frobergera – fenomen kompozycji w kontekście aspektów wykonawczych.**

Od początku mojej kariery klawesynowej muzyka o charakterze lamentacyjnym Johanna Jacoba Frobergera pozostawała w centrum mojego zainteresowania. To w niej bowiem najpełniej widać rozwój idiomu klawesynu, który dokonał się w XVII wieku. Fenomen tych utworów oraz ich przełomowy charakter stanowi główny temat moich badań, których wynikiem jest płyta CD *Memento mori Froberger* z nagraniem wybranych *Lamentacji i Medytacji* J.J.Frobergera oraz praca pisemna będąca opisem ww dzieła artystycznego.

Praca pisemna podzielona została na trzy rozdziały. W rozdziale pierwszym skupiłam się na postaci Johanna Jacoba Frobergera. Przedstawiłam w nim historyczne fakty z życia kompozytora – ze szczególnym uwzględnieniem tych, które miały decydujący wpływ na kształt jego twórczości (podróże, pobyt w Rzymie i nauka u G.Frescobaldiego, podróże do Anglii, Francji, Hiszpanii). Wspomniałam tutaj również o spotkaniach Frobergera z wybitnymi postaciami świata sztuki jego czasów, którzy bezpośrednio lub pośrednio mieli wpływ na jego życie oraz twórczość. Wśród kilkunastu nazwisk podkreślić należy niebagatelne znaczenie Girolamo Frescobaldiego, Louis Couperina, Denisa Gaultier, Constantijna Huygensa, księżnej Sybilli Wirtemberskiej czy Athanasiusa Kirchera. Druga część tego rozdziału dotyczy twórczości klawesynowej J.J.Frobergera. Scharakteryzowałam ogólnie całą twórczość kompozytora ze szczególnym naciskiem na formy lamentacyjne.

Rozdział drugi poświęcony został formie instrumentalnego lamentu muzycznego w XVII wieku, jego pochodzeniu, historii oraz występowaniu. Wokalne lamenty okresu średniowiecza oraz renesansu w różnych regionach Europy przyjmują różną formę i tytuł. Wyszczególniłam tutaj najważniejsze, włoskie *lamenti*, francuskie *déplorations*, które bezpośrednio miały wpływ na powstanie lamentu instrumentalnego. Znalazły się tutaj również przykłady z literatury francuskiej - lutniowe *tombeaux* oraz klawesynowe formy lamentacyjne, które swój pierwowzór mają właśnie we francuskiej muzyce lutniowej. W tym też rozdziale spróbowałam określić rolę i miejsce *Lamentacji* Frobergera na tle utworów tego typu pochodzących z jego epoki. W tym właśnie kontekście została tutaj bardzo szczegółowo przedstawiona analiza *Tombeau de Monsieur de Blancrocher* Louisa Couperina.

Rozdział trzeci zawiera wstęp dotyczący szczegółowego omówienia wszystkich elementów mojej interpretacji a następnie podrozdziały, w których dokonuję analizy i opisu interpretacji poszczególnych utworów. Szczególnie dokładnie zostały poddane analizie elementy kluczowe dla tych utworów czyli: retoryka, forma, faktura oraz język harmoniczny. To właśnie te elementy zdecydowały o awangardowym charakterze tych dzieł oraz fenomenie tych kompozycji.

W każdym z tym elementów kompozytor wykorzystuje do maximum wszystko to z czym zetknął się podczas swoich licznych podróży po Europie. Dodatkowo wzbogaca je o swój własny, niepowtarzalny pierwiastek. Nie obawia się eksperymentów z zastaną przez siebie formą czy harmonią. Kompozycje te są naładowane ogromną ilością środków retorycznych. Froberger zapisuje co prawda swoje kompozycje w notacji menzuralnej, ale jego wskazówki słowne aby grać te utwory *avec discretion* wskazują nam, że wyrastają one z tradycji muzyki improwizowanej i są niezwykle silnie z nią związane. Kolejny istotny aspekt to brzmienie i faktura tych dzieł. Napisane są w lutniowym *style brisé*, który zdominował klawesynowe kompozycje francuskie w XVII wieku. Jednak i tutaj Froberger stara się iść o krok dalej, wykorzystując technikę gry na lutni przenosi figury i zwroty charakterystyczne dla tamtego instrumentu na obszar klawiatury. W swoich utworach o charakterze lamentacyjnym kompozytor wykorzystuje do maximum skalę całego instrumentu. W zależności od potrzeb pisze w bardzo niskich jak i wysokich rejestrach instrumentu. Odkrywa on na nowo możliwości kolorystyczne klawesynu, definiuje jego idiom, nadaje mu nowy wymiar i znaczenie.

Integralną częścią pracy jest załączona płyta CD z następującymi kompozycjami J.J.Frobergera:

Partita in a FbWV 630: Plainte faites a Londres pour passer la Melancholie la quelle se joüe lentement et à discretion, Courante, Sarabande, Gigue.

Lamentation faite sur la tres douloureuse Mort de Sa Majeste Imperiale, Ferdinand le Troisiesme, et se joüe lentement avec discretion FbWV 633.

Partita in g FbWV 614 : Lamentation sur ce que j'ay esté volé, et se joüe fort lentement, à la discretion, sans obserueur aulcune mesure, Courante, Sarabande, Gigue.

Lamentation faite sur la tres douloureuse Mort de Sa Majeste, Ferdinand le Quatriesme Roy des Romains 1654, et se joüe lentement avec discretion FbWV 612.

Affligée et Tombeau sur la Mort de Monsieur Blanchrocher, fait à Paris, et se joüe bien lentement et à la discretion FbWV 632a.

Meditation faite sur ma mort future, la quelle se joüe lentement avec Discretion à Paris 1 May Anno 1660 FbWV 620.

słowa kluczowe:Froberger, lamentacje, medytacje, muzyka klawesynowa XVII wieku.